

אבנר שפירא, סגן עורכת מוסף "ספרים" של "הארץ" | על "סמוצ'ה" מאת בני מר

בלב ורשה שוכן רחוב פרוזנה (בפולנית: רחוב ריק) — מקטע של רחוב שהיה חלק מאזור יהודי עד מלחמת העולם השנייה, נכלל בשטח הגטו ונותר על כנו כמות שהוא במשך עשרות שנים כמעט ללא שיפוצים. בניינו המתקלפים והשוממים מאדם נהפכו ליד זיכרון רעועה אך ראויה לוורשה היהודית שנחרבה בשואה. ניסיון דומה להנצחתו של רחוב יהודי בבירה הפולנית מציע בני מר בספרו המרתק ורב הקסם "סמוצ'ה": הוא חוזר לרחוב בשם זה ומצליח להאיר את החיים שרחשו בו בין שתי מלחמות העולם.

בעזרת מגוון מקורות מר משרטט מפה רב־שכבתית, שבה תושבי הרחוב, בתיו ומוסדותיו מקבלים לפתע פנים, שמות, צבעים, ריחות וקולות. בה בעת, הם מצטברים למיקרוקוסמוס של עולם שהיה ואיננו — עולם שרובנו מכירים את אינותו אך יודעים מעט מדי, אם בכלל, על ישותו. "סמוצ'ה" יכול וצריך לשמש מדריך יוצא דופן לישראלים הרבים המתיירים בפולין כשם שהוא עשוי להעשיר את הדיון הציבורי המתלהט בשאלת יחסה של מדינה זו לצללי השואה.

מר יצא לשוטט לאורך רחוב שאין בו איש, אבל בזכות מסעו יש בו (שוב) אנשים הרבה.

סְמוֹצ'ה: ביוגרפיה של רחוב יהודי בוורשה / בני מר. עורך מדעי: אברהם נוברשטרן, הוצאת מאגנס ובית שלום עליכם, 258 עמודים, 88 שקלים